

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2001-2002

14 mei 2002

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR INSTITUTIONELE EN BESTUURLIJKE HERVORMING EN AMBTENARENZAKEN

Interpellatie van mevrouw Mieke Van Hecke tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over de naleving door de leden van de Vlaamse regering van de deontologische code van de Vlaamse volksvertegenwoordigers inzake dienstverlening aan de bevolking

Interpellatie van de heer Carl Decaluwe tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over de naleving van de offertes voor de Euronauten-campagne door het communicatiebureau Slangen en Partners

Met redenen omklede motie

Commissie voor Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Ambtenarenzaken

Dinsdag 14 mei 2002

VOORZITTER : De heer Norbert De Batselier

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.41 uur.*

Interpellatie van mevrouw Mieke Van Hecke tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over de naleving door de leden van de Vlaamse regering van de deontologische code van de Vlaamse volksvertegenwoordigers inzake dienstverlening aan de bevolking

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Van Hecke tot de heer Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over de naleving door de leden van de Vlaamse regering van de deontologische code van de Vlaamse volksvertegenwoordigers inzake dienstverlening aan de bevolking.

Mevrouw Van Hecke heeft het woord.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, bestaat er zoiets als een deontologie van de politicus ? Is er op grond van de persoonlijke inschatting van politici of van de perceptie van hun gedrag een algemene regel op te stellen voor welk gedrag toegelaten is en welk gedrag niet ? Dat was de discussie die tijdens de vorige regeerperiode werd gevoerd over het intussen gebagatelliseerde, geridiculiseerde, verguisde en misprezen begrip nieuwe politieke cultuur.

Een van de grootste stenen des aanstoots uit het betwiste ancien regime van onze politieke cultuur, was het politiek dienstbetoon. Ere wie ere toekomst, de kat werd de bel aangeboden door de heer Goorden, eerste en enige ombudsman van de Vlaamse Gemeenschap, die in een heel opmerkelijke passage in zijn eerste jaarverslag van 1996, voorgesteld tijdens een incidentrijke zitting in De Schelp in dit parlement, stelde : 'Sommige parlementsleden houden maar al te graag het imago in

stand van iemand die het wel zal arrangeren.' Hij gaf in dat jaarverslag uitdrukkelijk aan dat een van de belangrijkste oorzaken van het slecht functioneren van sommige diensten van de Vlaamse administratie, te vinden was in de menigvuldige bemoeienissen van politici.

In de daarop volgende algemene persbelangstelling voor het onderwerp ontbraken de wetenschappers niet. Vooral de heer Sam De Pauw werd uitvoerig geciteerd : 'Dienstbetoon gaat louter om het bedelen om gunsten. Elk parlementslicd tracht zijn stemmenaantal op te voeren om zijn herverkiezing veilig te stellen, en rationeel bekeken is dat gemakkelijker te realiseren door de kiezer te helpen, dan door zijn grondwettelijke wetgevende en controlerende taak uit te oefenen.' Die analyse werd trouwens iets recenter bijgetreden door de minister-president, die in een publicatie stelde : 'De democratie werd een winkel waarin de politicus een dienst leverde, en betaald werd met een stem.' Tegen de achtergrond van die actualiteit werden de werkzaamheden in de commissie voor de Verfijning van de Democratie, opgericht in de schoot van het Vlaams Parlement, geconcentreerd op, en misschien ook ten onrechte verengd tot het opstellen van een deontologische code voor de dienstverlening.

Ik schets deze wordingsgeschiedenis van dat kleine documentje dat de deontologische code voor dienstbetoon is, omdat het voor een goed begrip van mijn betoog niet onbelangrijk is te beseffen dat ze draaide om de zorg de politicus ten overstaan van de bevolking een nieuw gezicht te geven, en in weerwil van het ten onrechte besmeurde imago van de politiek, aan te tonen dat de inzet van velen voor een betere en zoetere leefomgeving groot is. Tot op heden is die ruimere context van de code echter onbegrepen gebleven door leden van dit parlement, zeker door leden van het federaal parlement, nog meer door de Franstalige collega's, en

Van Hecke

met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid ook door de bevolking.

Vandaar de inspanningen die in samenwerking met de Vlaamse ombudsdienst op vraag van de voorzitter van het parlement worden geleverd om te zoeken naar een positieve omschrijving van een correct en zelfs aanbevolen dienstbetoon, dicht bij de bevolking, maar op een correcte manier uitgevoerd.

De tweede reden van deze inleiding is dat we willen aangeven dat de deontologie van ons beroep veel verder gaat dan die van het dienstbetoon. Alleen heeft die verdere deontologie nog geen neerslag gevonden in regelgeving, voor zover ze daarmee al te vatten zou zijn. Vandaar het enorme belang van de verklaringen van de minister-president naar aanleiding van voorgaande interpellaties te willen handelen in de geest van de code.

De ons opgedrongen personalisatie en mediatisering van het politieke bedrijf in het algemeen en de politici in het bijzonder zouden vandaag nog veel meer dan in 1996 de noodzaak van de invoering van criteria voor toelaatbaar politiek gedrag ter sprake moeten brengen. Wat kan er, en wat kan er niet ?

Minister Vogels stuurde bijvoorbeeld een persoonlijke uitnodiging voor een colloquium, waarvoor bij haar kon worden ingeschreven. Aan het eind stond er in kleine lettertjes vermeld : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. In een aanbod van een opleiding in het centrum Sint-Donatus in Merchtem stond vermeld dat het certificaat wordt toegekend na goedkeuring door minister Landuyt en minister Gabriels. Juridisch moeilijk te verantwoorden is het gebruik van adresbestanden. Minister Landuyt vermeldde in een uitnodiging voor een zeer sympathieke wandeltocht dat de adressen uit de kiezerslijsten komen. De minister-president stuurde als minister-president gelukwensen bij verjaardagen naar de inwoners van Tongeren, voorzien van een schitterende cartoon van Jan De Graeve, wat overigens getuigt van zeer goede smaak.

Toch is het beoordelen van wat mag en niet mag, niet gemakkelijk en niet eenduidig. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor het gebruik van adresbestanden uit de bevolkingsregisters. Al is het juridisch correct, het is kleinzielig en betuttelend te zeggen dat een gemeente, en zelfs een burgemeester, geen blijken van sympathie mag sturen aan inwoners, bijvoorbeeld bij verjaardagen. Maar mag een mi-

nister-president als minister-president en als titelvoerend burgemeester dat wel ? Zelf heb ik er in mijn eigen gemeente voor geijverd het gebruik verder te zetten dat adressen van 65-jarigen worden verstrekt aan een wijkcomité dat voor die doelgroep een actie organiseert, ook al sluit de wet op de verwerking van persoonsgegevens zo'n verstrekking van adressen totaal uit.

Het gaat om de afweging tussen wat persoonlijke profilering is, en wat maatschappelijke meerwaarde. Er zou gezamenlijk moeten worden gezocht naar criteria, vast te leggen in een deontologische code, zonder betuttelend te zijn. We moeten gezamenlijk ons aanvoelen omschrijven van wat kan en niet kan, zonder enige jaloersheid. Nu beschikken we alleen over het strakke keurslijf van de deontologische code voor dienstbetoon als toetssteen voor het gedrag van ministers.

Mijnheer de minister-president, het is niet de eerste keer dat we u door middel van een vraag confronteren met uw verantwoordelijkheid als bewaker van de toepassing van de geest van deze code door de leden van uw regering. Het is evenmin voor het eerst dat het om hetzelfde lid van de regering gaat. Ik heb de indruk dat minister Landuyt wat hardleers is. Het begon met brieven aan 65-plussers in Brugge om te zeggen dat het aanbod van gratis vervoer het resultaat was van zijn inspanningen.

In de maand oktober van 2001 hielden de heer Denys en ikzelf gezamenlijk een interpellatie naar aanleiding van het succes van het behoud van de militaire kazerne van Sijsele, ook al werden enkele andere kazernes gesloten. U hebt toen heel duidelijk gezegd dat de regering zou handelen naar de geest van de deontologische code.

Vandaag gaat het misschien om een interpretatie van mezelf, maar ik heb enorm veel problemen met een folder die in Brugge huis aan huis is verspreid. In alle Brugse brievenbussen is die folder terechtgekomen. De verantwoordelijke uitgever blijkt uiteindelijk niet de sp.a te zijn, maar wel minister Landuyt. Er staan natuurlijk ook andere sp.a-mandatarissen in de folder vermeld, maar op de laatste pagina staat dat minister Landuyt deel uitmaakt van de sp.a. De titel is echter heel duidelijk : 'Brugse minister zorgt voor Brugge.' In de folder kunnen we het volgende lezen : 'Vlaams minister van Werkgelegenheid en Toerisme Renaat Landuyt is tevreden dat er vooral geïnvesteerd wordt in duurzame investeringen voor de Bruggelingen. Zo vormt het volledig vernieuwd Kanaaleiland dankzij de steun van Toerisme Vlaanderen, zijn bevoegd-

Van Hecke

heid, voortaan het belangrijkste toeristisch onthaal. Ook de fiets- en voetgangersbrug over de Coupure, mede gefinancierd door de Vlaamse regering, is een welgekomen verbinding voor de Bruggelingen.'

Ik wil gerust trachten deze gedraging te wurmen in de code van het dienstbetoon van dit Vlaams Parlement, maar er zijn een aantal artikels van overschreden. Het gaat om de geest waarin iets gebeurt. Een minister moet zorgen voor zijn achterban. Hij moet zijn beleid ook verantwoorden voor zijn achterban en voor de hele Vlaamse Gemeenschap. Toch vind ik dat het zich beroepen op zijn eigen verdiensten in een lokaal project de deontologie van een minister overschrijdt.

Mijnheer de minister-president, wat is uw mening daarover? Het gaat om een aanvoelen en een inschatten. Indien u hetzelfde aanvoelt als ik, zou ik u willen vragen om een duidelijke en krachtige omzendbrief te sturen naar uw collega's, waarin u een poging doet om deontologisch correcte gedragingen te omschrijven. We moeten een dergelijke poging met het parlement ook eens ondernemen.

De voorzitter : De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, ik denk dat mevrouw Van Hecke aantoont dat we toch eens werk moeten maken van een decreet over de controle van dit parlement op de regeringsmededelingen. De deontologische code is natuurlijk nog iets anders. We kunnen ons bijvoorbeeld afvragen wie die folder heeft betaald.

Mijnheer de voorzitter, u hebt in verband met die parlementaire controle op de regeringsmededelingen samen met enkele anderen al vrij lang geleden een voorstel van decreet ingediend. Dat is naar de Raad van State gestuurd en vervolgens zou het voorstel worden aangepast aan de opmerkingen van de Raad van State. We hebben het voorstel echter nog niet opnieuw op de agenda zien staan.

Er moet echt werk worden gemaakt van de controle op de regeringsmededelingen. De vorige Vlaamse regering heeft terecht gezegd dat ze zich wou onttrekken aan het gezag van de federale controlecommissie. Wij stonden achter die uitspraak, alhoewel ze wettelijk betwistbaar is. De hele zaak is nu overgeheveld, onder andere naar dit Vlaams Parlement, dus hebben we er alle belang bij om zo snel

mogelijk werk te maken van die controle. Zo weet in de toekomst iedereen waaraan hij zich moet houden en welke sancties er zijn.

De voorzitter : Ik heb inderdaad een voorstel van decreet ingediend. Daarop is het advies van de Raad van State uitgebracht. We hebben de tekst vervolgens gewijzigd en een decreet ingetrokken. Daarna hebben we opnieuw een aantal opmerkingen gekregen. We werken nu aan een nieuwe tekst. Als die klaar is, volgen er opnieuw besprekingen. Tegen het einde van dit parlementair jaar zou alles rond moeten zijn.

Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-President Patrick Dewael : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik zal eerst even op de opmerking van de heer Van Hauthem reageren. Ik denk dat dat decreet er moet komen, maar dat is een aangelegenheid van het Vlaams Parlement. Ik voeg eraan toe dat deze Vlaamse regering het middel van de regeringsmededeling niet frequent gebruikt. Ik heb er nog geen enkele gehouden sinds ik in functie ben. Hetzelfde geldt voor het grootste deel van mijn collega's. Ik denk dat een decretaal initiatief in verband met de regeringsmededelingen zeker op zijn plaats is. Het parlement moet daarover zo snel mogelijk uitsluitsel geven.

Ik apprecieer de manier waarop mevrouw Van Hecke deze problematiek steeds weer aankaart. Ze toont een belangrijke bekommernis. Toch moeten we opletten dat we niet overdrijven in een richting die het risico inhoudt dat we zouden terechtkomen in systemen die we nooit hebben gewenst. Ik bedoel daarmee dat de anonieme politieke overheid nu niet bestaat.

Voor burgers is niets zo moeilijk als communiceren met een anonieme politieke overheid. In een anonieme politieke overheid zijn er enkele verlichte ambtenaren die hier en daar verschijnen en ook opduiken in hoorzittingen. Nergens is het gezicht van de politici nog zichtbaar in een dergelijk systeem, omdat geen enkele politicus zijn naam nog onder een publicatie mag zetten.

Ik weet wat aan de basis van uw bekommernis ligt, mevrouw Van Hecke. U wenst ervoor te zorgen dat er geen misbruik kan worden gemaakt van een politieke functie of van een politiek ambt om aan dienstbetoon in de volledig voorbijgestreefde zin van het woord te doen. Dat oude politieke dienstbetoon houdt in dat iemand met mij afspreekt in een café – zo heeft de uitbater er ook nog iets aan om een gunst te vragen die hij niet via de normale

Dewael

kanalen kan krijgen. Ik verleen die persoon die gunst en hij stemt voor mij. Deze vorm van dienstbetoon behoort terecht tot het verleden. Iedereen die het in de politiek goed bedoelt, heeft deze vorm van dienstbetoon verworpen.

Ik heb over wat u hebt aangebracht, een gesprek gehad met mijn volgens u zo hardleerse collega, minister Landuyt. Ik verwijs bovendien naar de discussie die we in deze commissie hebben gehad. Toen was iedereen duidelijk over het standpunt dat werd ingenomen. Ik zal de folder waarnaar mevrouw Van Hecke verwees even laten rondgaan. De titel van de folder is : ‘ Brugge 2002 voor iedereen’, met op de binnenpagina de Brugse minister die voor Brugge zorgt. We lezen in de folder ook dat de Vlaamse regering tientallen miljoenen euro in Brugge investeert. Er wordt ook duidelijk verwezen naar de partij waartoe de minister behoort, om duidelijk te maken dat de folder een initiatief is van de partijafdeling van Brugge. Er wordt natuurlijk wel gerefereerd aan de naam van de minister. Op de achterflap staat inderdaad minister Landuyt nog eens vermeld.

Minister Landuyt heeft me gezegd dat het om een partijblad van de sp.a van Brugge gaat dat huis aan huis wordt verspreid. Het is niet de bedoeling om in dat blad een opsomming te geven van alles wat de Vlaamse regering al dan niet voor Brugge doet. Hij heeft ook gezegd dat de bladzijde waarnaar mevrouw Van Hecke verwees, een reactie was op een aantal uitspraken van de burgemeester. Laat ons in de stedelijke politiek toch nog wat debatteren. De burgemeester zei dat de Vlaamse regering veel te weinig doet voor Brugge. Daarop is dus in de folder een reactie gekomen. Minister Landuyt zegt ook dat hij het voorval informeel heeft besproken met de voorzitter van het parlement en laat weten dat hij vindt dat hij in deze kwestie op geen enkele manier een inbreuk heeft gepleegd op de deontologische code van het Vlaams Parlement.

De deontologische code die voor de parlementsleden geldt, is ook onderschreven door de Vlaamse regering. Bovendien moet geval per geval worden geoordeeld. Ik ben uiteraard de bewaker van die code, maar de ultieme politieke sanctie berust bij het parlement. Het beoordelen, veroordelen of appreciëren van de politieke verantwoordelijkheid moet immers gebeuren door het parlement.

Ik ben niet van oordeel dat minister Landuyt in deze aangelegenheid de deontologische code heeft overschreden. Ik denk dat we moeten opletten

voor de anonieme politieke overheid. Ik verwijs naar landen waar die anonieme overheid wel bestaat. Als burgemeester had ik veel contacten met Maastricht. Ik heb kunnen merken hoe er wordt gedebatteerd in Nederlandse steden en gemeenten. De burgemeester wordt beschouwd als een totaal onbekend persoon, als een door de regering benoemde ambtenaar. Het politieke debat in Nederland is sterk verambtelijkt en sterk verwetenschappelijkt. Daardoor is de discussie in het politieke debat voor een stuk doodgebloed. Dat is het ergste wat er in een democratie kan gebeuren.

Een stad mag toch vanuit de politieke partijen met de burger debatteren over wat er in de stad gebeurt en wat niet ? Ik heb dus niet het gevoel dat we hier te maken hebben met een initiatief van iemand die door het vermelden van een aantal realisaties stemmen tracht te kopen. Dat was niet de bedoeling van deze publicatie.

Mevrouw Van Hecke, u hebt verwezen naar een aantal andere zaken die ik niet heb kunnen bekijken, met uitzondering van de verjaardagskaarten. In mijn functie als titelvoerend burgemeester heb ik daarmee geen enkele inbreuk gepleegd op de privacy, want de geboortedata zijn gekend. Wat ik heb gedaan, gebeurt trouwens in alle steden en gemeenten. Ik ga daar nu zeker geen debat over aangaan. Ik zou hier voor de dag kunnen komen met gelukwensen die de verschillende steden en gemeenten sturen bij bepaalde verjaardagen, bij huwelijken, bij geboortes of bij zilveren en gouden bruiloften.

Ik heb gemerkt dat mensen de gelukwensen van hun mandatarissen op de schouw plaatsen. Ik heb dat vaak gezien toen ik als burgemeester bij de mensen thuis kwam voor een festiviteit. De mensen zijn soms heel trots omdat ze een attentie van hun mandataris hebben gekregen. De kloof met de politiek wordt dan heel klein en vaak heb ik de gelegenheid gehad om bij die mensen thuis ook over het gemeentebeleid te praten en niet alleen over de festiviteiten. Iedereen die in de lokale politiek actief is, kent dat heel goed.

Als we alles wat hier al is vermeld, zouden verbieden bij decreet, zouden we terecht komen in die kille en anonieme samenleving die men in Nederland tracht te ontvluchten.

De voorzitter : Mevrouw Van Hecke heeft het woord.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Mijnheer de minister-president, ik ben geenszins verwonderd over uw

Van Hecke

antwoord. De analyse die u maakt, onderschrijf ik volledig. Ik heb zelf de gelegenheid gehad om met Nederlandse collega's te spreken. Ik heb ook alle documenten over hun streven naar politieke vernieuwing gelezen. Daarin waren de verambtelijking van de politiek en de groeiende afstand tussen de politiek en de burger de grootste aandachtspunten.

Mijnheer de minister-president, u maakt eigenlijk een karikatuur van het omgekeerde. Ik dacht nochtans dat ik de kwestie genuanceerd had aangebracht. Ik wou gewoon zeggen dat ik niet wil evolueren in de richting die u aangeeft. Ik heb de verdediging van het correcte dienstbetoon altijd hoog in het vaandel gedragen. Ik heb het dan over de beschikbaarheid en de bereikbaarheid voor de mensen. Wat er vandaag gebeurt, namelijk de hervorming van het kiesstelsel en de enorme personalisering en mediatisering van politici en niet van het politieke debat, doet me mijn hart vasthouden. Binnenkort zal iemand immers worden verkozen op basis van zijn aaibaarheidsfactor of omdat hij het imago van de perfecte schoonzoon heeft. Als dat de criteria worden op basis waarvan iemand wordt verkozen, dan hou ik mijn hart vast. Dat is de personalisering ten top gedreven en daar ben ik niet mee akkoord. Er moet nog een verhaal worden verteld.

Ik denk dat we moeten zoeken naar een gulden middenweg. Het is helemaal niet mijn bedoeling een bepaalde richting uit te gaan. Gemeentebesturen moeten adressen kunnen gebruiken om met de mensen contacten te leggen. Dat u als minister-president en titelvoerend burgemeester die adressen gebruikt, vind ik niet kunnen. Ik hoop echter wel dat de dienstdoende burgemeester ze gebruikt om de mensen bij zijn lokaal beleid te betrekken.

Van mij krijgen scholen en wijkcomités adressen, ook al is het tegen de wet. Ik denk dat wat kan en wat niet kan, niet eenduidig is vast te leggen. Het gaat eerder om een aanvoelen. Wat ik heb aangebracht, kan voor mij niet, maar voor u wel. We hebben geen van beide regels om onze bewering te staven, tenzij iemand een klacht zou indienen.

Er is een goede wisselwerking nodig tussen zichtbare, menselijke en beschikbare politici. Beschikbare politici plaats ik niet onder de noemer van de maximale personalisering waarbij niemand nog weet welke inhoud erbij hoort. We moeten een gulden middenweg zoeken. Enige sturing zou daarbij niet misplaatst zijn.

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael : Mevrouw Van Hecke, de discussie over wat deontologisch kan en niet kan, wil ik hier niet voeren. U hebt juist het debat over de kieshervorming vermeld. We hebben er vorige week in plenaire vergadering nog over gedebatteerd. Toen waren er mensen die zeiden dat we de kiesomschrijvingen zo klein mogelijk moesten maken. Zo zou de mandataris zo dicht mogelijk bij de mensen staan die hem zijn mandaat geven. Het risico daarvan is dat het heel moeilijk wordt om de lokale belangen te overstijgen. Dan mag er bijvoorbeeld overal een weg worden aangelegd, maar liefst niet in het kleine kieskanton van een bepaalde mandataris.

Het andere uiterste is dat er uitsluitend landelijke politici zijn die heel ver van hun kiezers staan. In Nederland is men in die situatie terechtgekomen. De mandataris spoort op maandag met de trein naar Den Haag en komt op vrijdag terug. Hij houdt zich ver van kiezers en dienstbetoon.

Ik ben een groot voorstander van het gezonde evenwicht. Door een combinatie van de twee kan er op de lijsten, naast de landelijke kandidaten, een aantal kandidaten staan uit de kleine, bijvoorbeeld provinciale kiesomschrijvingen. Zo kan men tegemoet komen aan beide bekommernissen.

In alle politieke partijen zijn alle mogelijke overwegingen gemaakt. In het debat van vorige week werd herinnerd aan de eerste politicus die campagne voerde in heel Vlaanderen, ook al kon hij slechts in één arrondissement opkomen. Het ging om de politicus die in de jaren zeventig opkwam onder de slogan 'Met deze man wordt het anders'. Dat was een landelijke – en volgens sommigen presidentiële – kiescampagne.

Partijspeculatief inzicht is nooit ver weg geweest, in geen enkele partij, niet in de mijne, maar ook niet in de uwe. De opkomst van de heer Martens in Brussel was niet ingegeven door het algemeen belang. Zo kunnen we nog doorgaan. We moeten met de hervorming die we nu proberen door te voeren, zorgen voor een gezond evenwicht.

Ik ben het ook ten volle met u eens dat we een politiek debat nodig hebben. Of het nu gaat om Vlaanderen, de provincies of de steden, de mensen moeten weten wie politiek verantwoordelijk is. De ultieme sanctie vloeit niet voort uit een decreet dat we hier eventueel goedkeuren, maar komt van de kiezer, die na een regeerperiode, althans voor

Dewael

zover hij weet wie verantwoordelijk is voor wat er gebeurd is en wat er niet gebeurd is, kan aangeven of hij het ermee eens was of niet.

Mevrouw Mieke Van Hecke : We zullen nog de gelegenheid krijgen wat u zegt te toetsen aan de voorstellen die daadwerkelijk worden ingediend.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Carl Decaluwe tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over de naleving van de offertes voor de Euronautencampagne door het communicatiebureau Slangen en Partners

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Decaluwe tot de heer Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over de naleving van de offertes voor de Euronautencampagne door het communicatiebureau Slangen en Partners.

De heer Decaluwe heeft het woord.

De heer Carl Decaluwe : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het is niet de eerste keer dat in dit parlement wordt gesproken over de zogenaamde Euronautencampagne van Slangen en Partners in opdracht van de Vlaamse regering. Deze campagne had tot doel de jeugd warm te maken voor Europa. Ze heeft echter vooral het nieuws gehaald omdat ze een flop was.

De campagne draaide om een boot, de Euronautilus, die aanlegde in Brussel en in de provinciehoofdsteden. Er werd ook een perscentrum ingericht, waar middelbare scholieren journalist konden spelen en konden fuiven. Er kwam echter niemand op af. We hebben daar al over gediscussieerd.

Deze interpellatie gaat vooral over de wijze waarop de campagne werd aanbesteed, en over de scherpe opmerkingen van het Rekenhof. Het is een erg technisch dossier, maar er kleeft ook een deontologische kwestie aan. Toen de heer Slangen persgoeroe werd van de premier, werd afgesproken dat hij geen algemene campagnes in België meer zou doen. De inspecteur van Financiën die dit dossier heeft behandeld, heeft echter pertinente opmerkingen geformuleerd. Hij is namelijk van oordeel dat

er een belangenconflict is, aangezien de eigenaar van het communicatiebedrijf betrokken partij is.

Het gaat om algemeen Belgische communicatie, die ook een belangrijke rol heeft gespeeld bij het Belgisch voorzitterschap. Bij die algemene Belgische communicatie is ook de Vlaamse Gemeenschap betrokken. Het is dus de vraag of dit deontologisch kon. Juridisch is het weliswaar perfect in orde, maar deontologisch zijn er toch heel wat vragen, die ook de inspecteur van Financiën heeft gesteld.

Het communicatiebureau Slangen en Partners heeft aan de Vlaamse campagne voor jongeren veel meer geld uitgegeven dan was bedoeld. In het bestek werd een limiet gesteld van 231.188 euro of 8,6 miljoen frank. Dat stond ook duidelijk in de brief van het Rekenhof aan u. Het bestek vermeldde ook expliciet dat daarnaast nog 29,6 miljoen frank kon worden besteed aan media-aankopen en andere diensten zoals drukwerk, evenementen, mediaruimte, enzovoort. U zei aan de pers dat er niet meer is uitgegeven dan mocht. Het totale bedrag van 40 miljoen frank werd inderdaad gerespecteerd, maar werd ook effectief opgesplitst in 8,6 miljoen frank en 29,6 miljoen frank. Dat is de grond van de zaak.

Gebruikmakend van het inzagerecht bij het Rekenhof hebben we stukken kunnen inkijken. In het bestek werden de prijzen vrij algemeen weergegeven. 8,6 miljoen frank was bestemd voor het concipiëren en uitwerken van de campagne, en 29,6 miljoen frank voor de aankoop van mediaruimte. Daarbij werd echter ook vermeld dat dat bedrag ook voor andere doeleinden kon worden aangewend, indien de 8,6 miljoen frank niet zou volstaan. Daarvoor moest dan echter een aparte aanbesteding door de opdrachtgever gebeuren. Dat is absoluut niet gebeurd.

Er werden enkele partners geselecteerd. Er was een achttal kandidaten, waarvan er eerst vijf overbleven, en in de laatste ronde nog twee. De jury had daar opmerkingen bij omdat er bijstellingen waren gebeurd. Uit contacten met de administratie is gebleken dat het drievoud van de 8,6 miljoen frank naar Slangen en Partners is gegaan.

Ik heb wat ervaring met de wet op de overheidsopdrachten. Offertes die niet ondertekend zijn, zijn niet geldig. Dat was hier blijkbaar het geval. De oorspronkelijke offerte was weliswaar ondertekend, maar ze werd sterk aangevuld, en de aanvullende offerte werd niet ondertekend. Strikt juridisch, volgens de wet op de overheidsopdrachten,

Decaluwe

betekent dit dat ze niet rechtsgeldig is. Ook aanvullingen moeten ondertekend worden.

Ik heb het verslag van 18 juni van de inspecteur van Financiën opgevraagd. De inspecteur zegt daarin dat het dossier pas aan hem werd voorgelegd nadat er al een beslissing was. Wat is dan nog het nut van een inspecteur ? Hij gaf een volstrekt negatief advies, maar de minister van Financiën en Begroting heeft gewoon zijn toestemming gegeven. Ondertussen bleek er een probleem te zijn. Het Rekenhof weigerde zijn fiat te geven voor de betaling van de facturen.

Mijnheer de minister-president, u hebt daar na de berichten in de pers onmiddellijk op gereageerd, via uw administratie. Er staat ook in de brief van het Rekenhof dat u de Europese wetgeving hebt omzeild. Het ging om de klassieke truc iets minder in te schrijven dan voorzien in de Europese wetgeving, om nadien vast te stellen dat het jammer genoeg veel hoger uitvalt. Dat is een omzeiling van de Europese wetgeving.

U zei dat er niet meer werd uitgegeven dan mocht. Dat klopt, maar ik maak een vergelijking. Stel dat u een bedrag hebt om volgens bestek tien woningen en dertig garages te bouwen. Na wijziging van de opdracht blijkt dat er vijf woningen en vijfenveertig garages zijn gebouwd. Er werd dan wel evenveel uitgegeven als gepland, maar het doel is volledig voorbijgeschoten. Dat is een flagrante schending van het bestek.

De 29,6 miljoen frank voor de aankoop van media-ruimte is niet voor dat doel gebruikt, maar voor andere dingen. In het bestek was nochtans bepaald dat daar een nieuwe aanbesteding voor moest gebeuren, maar dat is niet gebeurd.

Over de inhoud van de campagne is al gediscussieerd. Het was blijkbaar geen groot succes. Mijn punt is echter dat het om belastinggeld gaat, en dat moet op een correcte manier worden besteed. De reactie van de heer Slangen in de pers was dan ook erg goedkoop. Hij vroeg zich af wat het probleem was, terwijl hij speelde met de broodwinning van dertig mensen. Een bedrijf dat meedoet, moet weten dat alles correct moet verlopen, wat hier niet is gebeurd.

Mijnheer de minister-president, hoe verklaart u dat het totaalbedrag van de offerte op verschillende punten afwijkt van het bestek ? Waarom werd de aanvulling van de offerte niet ondertekend ? U

weet als jurist dat ze daardoor niet rechtsgeldig is, en toch ziet u er geen probleem in. Waarom is voor aparte media-aankopen geen aparte aanbesteding uitgeschreven ?

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael : Mijnheer de voorzitter, collega's, de heer Schuermans heeft op 5 februari een interpellatie gehouden, in antwoord waarop ik al vrij omstandig uitleg heb gegeven over deze campagne. Mijnheer Decaluwe, ik heb de indruk dat u de citroen die toen al was uitgeperst, alsnog verder probeert uit te persen.

Het Rekenhof heeft inderdaad op 26 maart een aantal vragen gesteld over het dossier. Ik heb die vragen beantwoord in een brief aan het Rekenhof van 26 april. Het zijn die vragen die u in uw interpellatie hebt overgenomen. Ik zal er systematisch op ingaan.

Zonder het met zoveel woorden te zeggen, vermoedt u dat de campagne onrechtmatig werd toegewezen aan het bureau Slangen en Partners, omdat het bedrag veel hoger lag dan het bedrag waarin oorspronkelijk was voorzien. Ik kan u op dat punt geruststellen. Volgens de Belgische en de Europese regelgeving kon die opdracht wel degelijk, op basis van een bekendmaking in het Belgisch Bulletin van Aanbestedingen, worden gegund voor een hoger bedrag dan het voorziene. Ik benadruk dat het totale bedrag van de campagne nooit is verhoogd.

Bij de opmaak van het bestek ging de administratie Buitenlands Beleid inderdaad uit van een traditionele mediacampagne. Het grootste gedeelte van het budget zou bijgevolg worden besteed aan advertenties in kranten en op de televisie. De aankoop van die media-ruimte maakte, zoals altijd bij de Vlaamse overheid, geen deel uit van de uitbestede opdracht. Dat systeem is al in voege van voor mijn tijd, en heeft al zijn voordelen bewezen, ook in het belang van het zuurverdiende belastinggeld waarover u sprak.

Op basis van ervaringen met vele andere campagnes, kon worden bepaald dat de creatie van de verschillende communicatieproducten zeker moest kunnen gebeuren met het budget van 10,4 miljoen frank, inclusief BTW. Uitgaand van dit bedrag, werd terecht gekozen voor een uitbestedingsprocedure met enkel nationale bekendmaking.

Dewael

Pas in een latere fase is gebleken dat het oorspronkelijk voor de creatie voorziene bedrag niet zou volstaan. Uit de twee ingediende offertes bleek vrij overtuigend dat een grondige bijsturing van het concept veel meer kansen op een succesvolle campagne zou bieden. Ik heb er in mijn antwoord op de voorgaande interpellatie op gewezen dat de doelgroep van deze campagne, de jongeren, bijzonder moeilijk via de traditionele communicatiekanalen te bereiken is. Alle communicatiedeskundigen waren het daarover eens. Daarom werd tijdens de onderhandelingen met de deelnemende bureaus uiteindelijk gekozen voor een alternatieve campagneformule die veel meer kansen bood om deze doelgroep te bereiken. Na rijp beraad werd dus de voorkeur gegeven aan een sterke bijsturing naar een aanpak op basis van evenementen. Naast de website zou er een informatieboot komen, en fuien. Daarvan was achteraf het succes niet duidelijk, maar het punt is dat er werd gekozen voor een andere aanpak dan één die zuiver gebaseerd is op advertenties, waarover een vrijwel eensluidend advies was gegeven dat die bijzonder moeilijke doelgroep er nooit mee zou worden bereikt. Het budget zou dan inderdaad zijn besteed volgens de regels van de kunst, maar aan het doel zou zijn voorbijgeschoten. Er werd dus beslist, op basis van het advies, dat er meer geld nodig was voor evenementen, en veel minder voor klassieke mediaruimte. Als gevolg van die beide beslissingen bleef de totale kostprijs van de campagne dezelfde.

We hebben de opdracht na de wettelijk voorgeschreven onderhandelingsprocedure op correcte wijze gegund aan Slangen en Partners, zonder dat er ooit sprake was van een bijkomende opdracht. De verhoging van het gunningsbedrag leidde niet tot een verhoging van de totale kostprijs, maar had alleen te maken met de verschuiving naar een meer op evenementen gerichte aanpak, in plaats van een aanpak via de media.

Deze verschuiving kwam er na een overtuigende analyse van de op basis van het budget betrokken communicatiespecialisten. Dat is essentieel bij de onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking, waarvoor bij deze uitbesteding was gekozen. De onderhandelingsprocedure laat de partijen namelijk precies toe op om het even welk punt grondig bij te sturen als dat in het belang is van het product of van de opdrachtgever. Dat was hier duidelijk het geval.

We hadden ook kunnen doen of er niets aan de hand was, de adviezen negeren, en doorgaan zoals

gepland. Dan hadden we het budget uitgegeven volgens de regels van de kunst, maar in strijd met de ons verstrekte adviezen. Dan had u me even goed kunnen interpellieren waarom het op die manier was verder gegaan, ondanks de duidelijke adviezen in een andere richting.

Op het tweede punt geef ik u voor een stuk gelijk. Het Rekenhof heeft inderdaad opgemerkt dat de aanvullende offerte niet ondertekend was. Op basis van de onderhandelingen bezorgde Slangen en Partners de administratie Buitenlands Beleid een aanvullende offerte. Het is expliciet op basis van de oorspronkelijke en de aanvullende offerte samen dat de opdracht werd gegund. Samen met het Rekenhof moet ook ik vaststellen – en betreuren – dat de administratie over het hoofd heeft gezien dat de nieuwe offerte niet was ondertekend. Dat heeft echter volstrekt geen afbreuk gedaan aan het feit dat de opdracht volledig en correct conform deze aanvullende offerte is uitgevoerd. Daar gaat het tenslotte om.

U vroeg ook waarom er voor de aparte media-aankopen geen aparte aanbesteding is uitgeschreven. Het antwoord daarop is eigenlijk al gegeven. Voor media-aankopen wordt bij de Vlaamse overheid nooit een aparte aanbesteding uitgeschreven. De media-aankopen maken nooit deel uit van de uitbesteding van een campagne aan een reclamebureau. De Vlaamse overheid koopt haar mediaruimte zonder bemiddeling van een reclamebureau rechtstreeks aan bij de media en hun federaties, en houdt daarom alle media-aankopen uit de aanbestedingen van campagnes.

Het systeem van centrale media-aankoop via de informatieambtenaar van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap garandeert de Vlaamse Gemeenschap en haar diensten en instellingen exclusieve kortingen. De informatieambtenaar, die hier aanwezig is, heeft het Vlaams Parlement ieder jaar omstandig geïnformeerd over het systeem van centrale media-aankoop, over de modaliteiten en over de cijfers. Op pagina 26 van zijn laatste jaarverslag kunt u lezen dat door het systeem van centrale aankoop een besparing van 97,2 miljoen frank is gerealiseerd op de commerciële tarieven.

Mijnheer de voorzitter, het is de taak van het Rekenhof om alle overheidsuitgaven grondig te bekijken en om daar aan de uitvoerende macht alle nodige vragen over te stellen. Wij moeten al die vragen volledig beantwoorden. Wij hebben dat gedaan. Uit het antwoord kan en moet blijken dat de uitbesteding van de campagne op alle punten correct is verlopen. Ik zou er graag aan toevoegen dat

Dewael

het altijd mijn zorg is geweest om alle uitbestedingen van communicatiecampagnes op een correcte en op een deontologisch verantwoorde manier te laten verlopen. Bij elke uitbesteding krijgt elk bureau van ons even veel kans. Wij passen de wetgeving ook altijd heel nauwgezet toe. Dat wil ik samen met mijn diensten in de toekomst ook blijven doen.

De voorzitter : De heer Decaluwe heeft het woord.

De heer Carl Decaluwe : Mijnheer de minister-president, dit antwoord is op geen enkele manier bevredigend omdat het naast de kwestie is. Ik heb de laatste vraag bewust gesteld omdat ik wist wat u zou antwoorden. Ik wist dat de media-aankoop geen aparte uitbesteding was. Dat bevestigt mijn stelling dat de 8,6 miljoen frank ruimschoots is overschreden. Men heeft op een bepaald ogenblik beseft dat de campagne moest worden bijgestuurd. Om bij te sturen moest er echter een nieuwe raadpleging worden georganiseerd. Ik weet ook waarom dat niet is gebeurd. Dat is niet gebeurd omdat bij het correct volgen van de procedures de campagne alleen maar kon worden gevoerd als het voorzitterschap al voorbij was. Dat is de realiteit. Daarom zijn er kunstgrepen uitgevoerd en heeft men de wet op de overheidsopdrachten naast zich neergelegd.

In het bestek staat uitdrukkelijk dat wanneer die 8,6 miljoen frank wordt overschreden en het bedrag wordt gebruikt voor andere dingen dan media-aankopen, er een nieuwe openbare aanbesteding moet komen. Dat is dus niet gebeurd. U antwoordt zeer mistig.

Ik heb me laten vertellen dat er alleen al naar de Europaboot een bedrag van meer dan 10 miljoen frank is gegaan. Ik weet niet of dat klopt of niet, maar als het klopt, is alleen al daarvoor het bedrag van 8,6 miljoen frank overschreden. Ik heb me bovendien laten vertellen dat het volledige pakket bij Slangen en Partners alleen al 22 tot 23 miljoen frank kostte. Ook dat is dus meer dan die 8,6 miljoen. Dat bedrag mocht worden overschreden, maar niet zonder een nieuwe overheidsopdracht uit te schrijven. Er is geen nieuwe overheidsopdracht gekomen door tijdgebrek. Dat is de harde realiteit.

Ik heb via mijn inzagerecht uw antwoord aan het Rekenhof bekomen. U kunt dit niet maken, mijnheer de minister-president, en wij zullen dan ook alle rechtsmiddelen uitputten om recht te laten ge-

schied. In verband met dit dossier is er flagrant gefaald. U hebt toegegeven dat een offerte die niet is ondertekend, niet rechtsgeldig is. Een niet-ondertekende offerte heeft juridisch geen waarde, ook al wordt ze correct uitgevoerd.

Ik heb verschillende contacten gehad en ik stel vast dat er wordt gezegd dat er in de niet-ondertekende offerte zagezegd een overzicht wordt gegeven van wat er naar het bureau Slangen en Partners gaat en van wat daar uiteindelijk bijkomt. Ik stel vast dat niemand me exact kan informeren over de opsplitsing van het budget. Dat is natuurlijk een cruciaal element en het verwondert mij dat de administratie zoiets heeft laten passeren. Het kan om een vergetelheid gaan, maar de inspecteur van Financiën had het wel gezien en heeft een vernietigend verslag geschreven.

Mijnheer de minister-president, klopt het dat Slangen en Partners 22 tot 23 miljoen frank toegewezen heeft gekregen ? Klopt het dat er aan die boot 10 miljoen frank is uitgegeven ? Als dat allemaal klopt, zitten we met een groot probleem.

Mijnheer de minister-president, u verwijt me dat ik de citroen verder tracht uit te persen na de interpellatie van de heer Schuermans. Ik heb die interpellatie ook gelezen, maar ik heb andere elementen aangebracht. Deze interpellatie is er gekomen omdat we hebben vastgesteld dat er geen fiat is gegeven om de facturen uit te betalen. We hebben de documenten vervolgens bekeken en we hebben gemerkt dat een aantal zaken niet correct zijn. Het bedrag van 40 miljoen frank is niet overschreden, maar dat van 8,6 miljoen wel. De offerte is bovendien niet ondertekend. Dat zijn zware fouten. Als het Rekenhof zichzelf serieus neemt, worden de bedragen nooit uitbetaald. Slangen en Partners zal het belastinggeld dan nooit kunnen ontvangen op een rechtmatige manier.

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael : Ik wil eerst verwijzen naar artikel 17, paragraaf 2 van de wet op de overheidsopdrachten. Daarin vindt de gevolgde handelwijze een wettelijke basis. Er is dus geen enkel wettelijk probleem. Vervolgens wil ik het even over het deontologische aspect hebben en over wat u omschrijft als het totaal vernietigend advies van de Inspectie van Financiën. Ik citeer uit het inspectieverslag : 'Bovendien zijn er evidente deontologisch en/of juridisch delicate punten. Het begunstigde bedrijf is immers mede-eigendom van het hoogste verantwoordelijke personeelslid inza-

Dewael

ke communicatie van de federale overheid. Welke garantie is er dat elk direct of indirect mogelijk belangenconflict wordt vermeden ?' Hij besluit : 'De Inspectie van Financiën kan niet instemmend adviseren inzake het thans voorliggende.'

De inspecteur vraagt dus of we kunnen garanderen dat er geen belangenconflict ontstaat. De heer Decaluwe bestempelt dit als een totaal vernietigend advies. Wij zijn echter tot de conclusie gekomen dat er van een belangenconflict geen sprake kan zijn, omdat de Vlaamse en de federale belangen volledig gelijklopend zijn.

De voorzitter : De heer Decaluwe heeft het woord.

De heer Carl Decaluwe : Mijnheer de minister-president, u bevestigt dat de inspecteur van Financiën negatief was. Het belangenconflict is een eigen beoordeling. Ik vind dat wat er is gebeurd, deontologisch niet kan. Juridisch is alles wellicht correct.

Stel dat er iets minder dan het dubbele van de 8,6 miljoen frank werd uitgegeven. Dat zou te verdedigen zijn. Er is echter meer dan het dubbele uitgegeven, terwijl de aanvulling niet hoger mag liggen dan de basisaanbesteding. Dat is hier echter wel het geval.

Mijnheer de minister-president, welk bedrag heeft Slangen en Partners uiteindelijk toegewezen gekregen in het bestek ? Heeft Slangen en Partners meer dan het dubbele van die 8,6 miljoen frank gekregen of niet ? Volgens wat ik hoor, praten we immers over een bedrag van 22 tot 23 miljoen frank. Als dat klopt, hebben we een probleem.

Minister-president Patrick Dewael : Ik verwijs naar het antwoord dat ik heb gegeven op de interpellatie van de heer Schuermans. Daarin staan het totale bedrag en de opsplitsing ervan.

De heer Carl Decaluwe : Dat staat daar niet exact in. Dat staat niet in de interpellatie van de heer Schuermans.

Minister-president Patrick Dewael : Dat staat in het antwoord.

De heer Carl Decaluwe : Dat staat daar niet in. Hoe zit het met de opsplitsing ? Dat is een cruciale vraag en ik begrijp dat u niet wilt antwoorden.

Minister-president Patrick Dewael : Herlees het antwoord eens.

De heer Carl Decaluwe : U weigert te antwoorden op een cruciale vraag. Dat houdt in mijn ogen ook een schuldbekentenis in. U beseft ook dat het dossier niet correct is afgehandeld. Volgens mijn informatie heeft Slangen en Partners 22 tot 23 miljoen frank gekregen. Als de minister-president dat niet bevestigt, zullen we bij het Rekenhof weer maar eens de dossiers gaan inkijken. Ik kondig hier een motie aan.

Met redenen omklede motie

De voorzitter : Door de heer Decaluwe werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 15.43 uur.*
